

Cserna Ildikó

– *Kedves Művésznő, találkozott-e már Huszti Péter színművészzel?*

– Először is, nagyon szeretem az ő művészetét. Személyesen még nem ismerjük egymást, de rengeteg koncerten, illetve az Operában – ahol én vagy a színpadon előadóként, vagy nézőként voltam – láttam őt, illetve feleségét, tehát „messziről” ismerem. És mivel többször láttam Huszti Pétert, így biztos vagyok abban, hogy nagy zenerajongó és az operamuzsikát is kedveli. Az volt a benyomásom, látva őt, hogy az elfoglalt, a mesterségét ilyen szinten űző, rokon művészeti ágban tevékenykedő művész milyen átszellemülten figyel; szinte issza magába a komolyzenét. Az volt az érzésem: ez az ember imádja az operamuzsikát is.

Dunai Tamás

– *... tehát, amikor ön a Madách Színházhoz került, akkor ott vezető színész volt már Huszti Péter. Hogyan emlékszik vissza erre az időre, tanult valamit ön Husztitól, úgy, mint egyik színész a másiktól? Hiszen ön diplomás színész volt akkor: elvégzett valamit, valamilyen színvonalon s utána belecsöppent egy igen sikeres színház pezsgő vérkeringésébe, ahol egy önnel majdnem egyidős fiatalember már vezető színészi feladatokban/szerepekben sugározta szét tehetségét...*

– Én egyszerűen boldog és büszke vagyok s egyben hálás is a sorsnak, hogy ilyen társulatba kerülhettem már III. éves főiskolás koromban. Igen, a Madách Színházban Huszti Péter akkor már vezető szerepet töltött be, és ez nem volt véletlen: kivételes intelligenciája, fantasztikus alkalmazkodóképessége, rendkívül nagy arányérzéke, tökéletes színpadi technikai és egyéb biztonsága volt, amit én közlőül figyelhettem. Tehát egyszerűen – már akkor is – mesterkurzusnak tekintettem azt az időszakot.

Tulajdonképpen a főiskola folytatásának tekintettem ezt az időszakot. Ott álltunk szinte szájtátva a portálban és nem volt szégyen ott állni! Például az *Abelard és Heloise* c. darabban

sötétben, csuklyában léptem színpadra, mint főiskolai hallgató – így figyelhettem közvetlen közélről Huszti Péter és Piros Ildikó csodálatos játékát a címszerepekben. Nem volt olyan, hogy fölmenni a büfébe – vagy csak nagyon ritkán –, mert mai nyelven szólva „pofon csapta őket a szerep”; egyszerűen sziporkázóak voltak!

Péter Hamletjében én egy őrszemet játszottam a darab elején, a *Mégis, kinek az életében* – ahol ő káprázatos sikert aratott – én az ő védőügyvédjét alakítottam; Mensáros Lászlónak is partnere lehettem. Az egy nagy ajándék egy kezdő színész életében, hogy ilyen partnerekkel, ilyen játszótársakkal dolgozhat a színpadon, s figyelheti mozdulataikat. Sokkal később következett be az a korszak, amikor egyenrangú partnerként játszhattam Péterrel együtt és még később az, amikor ő engem rendezett s kolléga is volt a Főiskolán; ugyanis hat évig tanítottam – Péter rektor volt akkor – a Főiskola musical-szakán és báb-szakán.

Ugyanakkor a szeretetteljes mosoly ott volt, ugyanakkor a szeme sarkából a huncutság ott volt, ugyanakkor az elismerés egy biztató kacsintás formájában a színpadon – ott volt... Például a *Lóvá tett lovagok*ban – ahol ő káprázatos volt – én Lúke rendőrt játszottam, ő pedig az egyik fő-fő komikus szerepet – reveláció volt ez is, ugyanakkora, mint Jago szerepében 1973-ban. Péter Jagójáról csak annyit: senki sem hitte, hogy el tudja játszani úgy, ahogyan azt eljátszotta! És senki sem hitte, hogy addigi, „félszeg intellektuális” skatulyájából olyan fölényes biztonsággal „pattan ki” a *Lóvá tett lovagok* Don Adriano de Armado szerepében, ahol egyszerűen – mint Zeusz koponyájából Pallasz Athéné né kipattant – ott volt előttünk egy Woody Allant megszégyenítő komikus színész!... Egyszerűen fantasztikus volt, amit száz előadáson keresztül közvetlen közélről láthattunk tőle! Hát vinyogtunk a röhögéstől!!!

Nos, ott már valamiféle huncut, kollégiális-pajtási, „jól van, öreg!”, amolyan „a grundon együtt focizunk” című kapcsolat alakult ki kettőnk között. Egyébként a szeméből az első pillanattól éreztem a szeretetet. Neki hihetetlen precíz „ítélő szeme” van... Ha ránéz valakire, akkor az illető vagy porrá válik, vagy mennybe megy... Amolyan „pontos diagnózist osztogató” szeme van és

ha valakire huncutul rávigyorog a színpadon, az azt jelenti: „kérlek szépen, te már nem kell, hogy belépőjegyet váltsál erre a pályára, te már rajta vagy!”... Namost ezt a fajta „rajta vagy a pályán!”-vigyort már jóval régebben, talán a *Mégis, kinek az élete* c. darab „táján” megkaptam tőle.

Szóban ilyeneket soha nem mondott ki. Nagyon szemérmes ember Péter! Nem sztár. Nem élt vissza soha azzal a helyzettel, amelyben ő nagyon sok éven keresztül volt. Nyilván tudta, hogy rengeteg irigye van, de ezzel nagyon elegánsan nem foglalkozott... Neki Ádám Ottó személyében egy színházi lelki társa is volt, amellett, hogy az igazgató-főrendező a művészi kibontakoztatója is volt. Az később volt, amikor Ádám Ottó nyugdíjba ment, hogy Péter teljes mértékig – művészileg is és emberileg is – nemcsak hogy a saját lábára állt, hanem teljes mértékben kezébe vette, átvette a marsallbotot. A főiskolán rektor lett és Kerényi Imre igazgatása idején – Ádám Ottó után – Péter volt az egyik „művészi meghatározója” a Madáchnak. És nemcsak mint színész, hanem tehetségénél, színészi súlyánál fogva pl. mint „műsorterv-készítő” is – tehát olyan valaki lett, aki a Madách Színháznak nemcsak a múltjában és a jelenében, hanem a jövőjében is tud gondolkodni. Akinek rálátása van a dolgokra, akinek a kezében vannak a színházat mozgató eszközök és a színházat a pincétől a padlásig, az utolsó csavarig ismeri.

– Emlékszem a *Doktor Herz* főpróbájára, amit Haumann Péter is, Huszti Péter is megtekintett. A főpróba után odajöttek, gratuláltak, aztán Huszti félrevont és azt mondta: „Nagyon jó, de mostantól kezdve tanuld meg beosztani az erődöt!” Ugyanis észrevettem rajtam – már említettem: kitűnő szeme van! –, hogy attól a lehetőségtől, hogy címszereplőként végigcipelek a hátamon egy darabot, megmámorosodtam és úgy csináltam, mint az a maratónfutó, aki a 100 m-es síkfutó lendületével akar 42 km-t végigfutni. Ebbe bele lehetett volna halni, tönkre lehetett volna menni!

Huszti Péter akkor ott Mészöly Dezsőt idézte, aki a *Lóvá tett lovagok* próbáinak egyikén azt mondta: „Az elegancia egyenlő az erő tartalékolásával!” Amikor tudja a néző, hogy itt van egy Ferrari a színpadon, szépen, duruzsoló motorral, visszafogottan halad, de bármikor meglódulhat, s akkor megy kétszázhússzal is akár! Én ehelyett 180-nal repszetttem a *Doktor Herz*ben végig!... És azt mondta még Péter, hogy akkor lesz igazán elegáns, ha néha csak hússzal-harminccal mész, de a néző pontosan tudja/érzi, hogy bármelyik pillanatban ki tudsz löni.

És ez nekem életre szóló tanács volt – ment is 250-szer a Herz... Ezért az egy tanácsért soha nem tudok elég hálás lenni neki.

Egyébként hadd mondjam el itt: nem vagyok elégedett a pályafutásommal abban a tekintetben, hogy nem voltam elégszer partnere Huszti Péternek, azaz: azt kívánom magamnak, hogy az elkövetkezendő években, évtizedekben több olyan lehetőségem legyen, hogy főszerepben, komoly partnerként játszhaszak Péterrel a színpadon. Mire alapozom ezt a vágyat? Tolcsvay László–Müller Péter–Müller Péter Sziámi: *Az Isten pénze* c. darabjában Huszti Péter Scrooge-ot, a fősvényt alakította s én voltam Bob Cratchit, az inasa. Scrooge egy az egyben Harpagon, az ő angol megfelelője, egy rohadt alak, egy másokat végletekig megalázó,

kihasználó, megtörő, borzalmas ember. A figura Huszti Péter egyéniségétől teljesen elütő személyiség. A darabban Müller Péter eljátszott azzal a gondolattal, hogy ha valaki meghal, akkor ki, hogyan emlékszik vissza rá. Huszti Péternek szerepe szerint szembe kellett néznie azzal, hogy ő már nem él és a környezete hogyan emlékszik rá. Az egyetlen ember, aki jó szemmel emlékszik rá – annak ellenére, hogy sokszor nem engedte el szabadságra, porig alázza, az öt gyermekét nem engedte normálisan nevelni, kizsákmányolta, tehát mindezek ellenére – az inasa, Bob Cratchit, az a figura, akit én játszottam. Akkor, amikor Huszti Péter Scrooge szerepében a halála után, a túlvilágról nézi s hallgatja azt, hogy mit mond róla a saját inasa – nos, ekkor születtek olyan pillanatok a színpadon, amit igazi partnerségnek nevezek. Pártos Géza, aki nagy színésznemzedékek nevelője volt, s aki Izraelből jött vissza, azt mondta: amikor a darab vége felé én, Bob Cratchit, a saját fiamat, aki nyomorék, rábízom Scrooge gondjaira, hogy vigye el s gyógyíttassa meg, azt mondta Pártos Géza: ekkor a színpadon olyan pillanatok történtek/születtek, hogy a nézők közül többen zsebkendőjükért nyúltak, s az ő hátán is futkosott a hideg, mert ott valami olyan csoda történt, amiért színésznek lenni érdemes...

Ez volt az első és igazán komoly színészi-partneri kapcsolat Huszti Péterrel a színpadon. Ez a darab azóta is, jelenleg is, óriási sikerrel megy.

Amikor ő rendező volt, s így kerültem vele kapcsolatba, az megint nagyon érdekes felfedezés volt a számomra. Dolgoztam már addig is jó rendezőkkel – gondolok itt a Madách Színház rendezőin kívül Szabó Istvánra, Fábry Zoltánra, Gábor Pálra, hogy csak a filmrendezőket említsem –, de amikor Huszti Péter, egy nálam idősebb kolléga kezdett el dolgozni velünk Arthur Miller *Alku* c. darabjában, akkor megint történt valami, ami miatt azt mondtam magamnak: hálás lehetek a sorsnak, hogy összehozott vele. Mindent tudott, amit az említett nagy rendezők tudtak, csak Péter, mint a színészetet is megjárt – és milyen csú-

csokat megjárt! – színházi ember mindezt még mélyebben tudta. Mondok egy hasonlatot: a növényt nem úgy neveljük, hogy erőszakkal ki akarjuk nyitni a szirmokat, hanem úgy, hogy megfelelő talajt biztosítunk számára, öntözzük, tápláljuk, a vadhajtásokat lenyesegetjük, közben „rásüt a nap szeretettel”... És akkor a növény kivirágzik... A bizalmon kívül, amit éreztünk, éreztük a tudást, éreztük a szakmai biztonságot és éreztük a türelmet!... Egy türelmetlen rendezőnél nagyobb átok a színész számára nincs!...

Husztai Péter nagyon sok rendezővel dolgozott együtt és tudja: mi az, ami jó a színész számára ahhoz, hogy önmagát kifejlessze, kibontakoztassa... Soha Gálvölgyi János olyan jó még nem volt az öreg zsidó szerepében, mint az *Alkuban*; soha Pusztaszeri Kornél még nem játszott olyan kitűnően, mint ebben a színdarabban és belőlem is olyan fantasztikus mélységek jöttek ki, amelyekre magam sem gondoltam... Azt mondtam: Atyais-ten, micsoda dolgokat tud egy szakértő kéz egy emberből kibányászni! Az *Alku* az egyetlen darab, ami a Madách Kamara helyén szeptemberben megnyitó új, Örkény István Színház repertoárjában helyet kapott. Tehát itt nagyon komoly művészi érték létrehozásáról volt szó.

Remélem, a színész-rendezői kapcsolat folytatódik majd; remélem, Péter rendez majd olyan darabot, melyben együtt dolgozhatunk a jövőben és még jobban remélem, hogy olyan színdarab lesz ez, melyben együtt játszhatunk.

Végezetül azt szeretném leszögezni, hogy 35 éven át a magyar színművészet csúcán és élvonalában megmaradni, ez őszinte elismerést vált ki minden színészkollégából – akár elfogadja, akár nem fogadja el azt a fajta színészetet, amit Husztai Péter csinál. Egyébként biztos, hogy sem a színpadon, sem az életben hazugságon őt nem lehetett rajtakapni. Az igazat mondta, tette, játszotta, élte – az igazat mondja, teszi, játssza, éli – s remélem, még sokáig!

